

ОСОБЛИВОСТІ ОБСТАНОВКИ ВЧИНЕННЯ УХИЛЕННЯ ВІД СПЛАТИ ПОДАТКІВ, ЗБОРІВ (ОБОВ'ЯЗКОВИХ ПЛАТЕЖІВ) З ВИКОРИСТАННЯМ КОНВЕРТАЦІЙНИХ ЦЕНТРІВ

Білоус О. П.

пошукач Науково-дослідного інституту вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса Національної академії правових наук України, м. Харків

У спеціальному проєкті редакції LIGA.net «Схеми проти Незалежності» до числа 26 основних схем системної корупції, які роками вбивали конкуренцію, стримували економічне зростання і загострювали кризи, позбавляли Україну інвестицій і можливостей, віднесено широкий перелік злочинних технологій, довготривалу безкарну реалізацію яких забезпечують конвертаційні центри. Згідно з оприлюдненими на тепер річними звітами Державної фіскальної служби України, у 2014 р. було припинено протиправну діяльність 48, у 2015 р. – 60, у 2016 р. – 77 таких злочинних об'єднань.

Індустрію конвертаційних центрів – зокрема, «ліцензовані майданчики», у дослідженні Інституту соціально-економічної трансформації «Порівняльний аналіз фіскального ефекту від застосування інструментів ухилення/унікнення оподаткування в Україні» кваліфіковано як притаманне українській економіці та нетипове для зарубіжних країн явище, завдяки якому широке коло великих та середніх підприємств, що не мають прямого доступу до вели-

комасштабних схем уникнення податків за допомогою зовнішньоекономічних транзакцій, отримують можливість ухилятися від сплати основних податків, не зважаючи на ведення обліку. У підсумку, через функціонування конвертаційних центрів державний бюджет щорічно недоотримує 50 – 70 млрд грн надходжень.

24 травня 2017 р. Генеральний прокурор України Ю. Луценко під час свого виступу у Верховній Раді України заявив, що «на сьогодні ми можемо говорити про знищення «податкових майданчиків» (схеми контролю над усіма «конвертаційними центрами» в країні, яка дозволяла підприємствам ухилятися від сплати податків, що призвело до заподіяння державі збитків на суму понад 96 млрд грн). Припиняють існування «скрутки», оскільки з 1 червня цього року запускається автоматизована система, яка їх знищить. Із 1 травня розпочала діяти автоматизована система, яка зупинила «відкати» за ПДВ...».

Однак, вже 24 жовтня 2017 р. під час виступу на шостому засіданні Ради регіонального розвитку, той самий високопосадовець повідомив: «Конвертаційні центри по країні знову збільшуються. Ставка обналу впала до 5,5%. Що це означає? Це означає безконтрольність виконавчої влади за відкритим функціонуванням конвертаційних центрів». І це все бачить і ДФС, і Нацбанк. За їх обліками елементарно можна бачити всі ці конвертаційні центри.

Відзначимо, що у ДФС України не приховують своєї обізнаності щодо подальшого функціонування досліджуваної нами злочинної індустрії, про що свідчать чи не щоденні офіційні повідомлення про викриття, ліквідацію чи припинення діяльності чергового конвертаційного центру. «Про масштаби роботи «конвертів» свідчать не лише їх обороти та кількість клієнтів, а й суми коштів та цінностей, вилучених під час процесуальних дій», – заявив перший заступник Голови ДФС України С. Білан, підводячи підсумки спільної операції, що була проведена податковою міліцією та прокуратурою 12 – 13 жовтня 2017 р. і під час якої було викрито між-регіональний конвертаційний центр, що діяв на території Чернігівської, Київської областей та у м. Києві, та в ході обшуків у учасників якого було вилучено 8,2 млн грн. готівки в національній та іноземній валюті, 0,8 кг золота у злитках, а з банківських скриньок останніх – додатково 5,8 кг золота і понад 5,5 млн доларів США та 300 тис євро. За словами згаданого високопосадовця: «боротьба з конвертаційними центрами є одним із пріоритетних напрямів роботи податкової міліції, оскільки послуги, які вони надають недобросовісним компаніям реального сектору економіки, дають змогу останнім не лише зменшити надходження податків до бюджету, а й створити нерівні умови конкуренції у різних сферах господарської діяльності, що, в свою чергу, негативно впливає на розвиток економіки в цілому».

Здійснивши комплексне дослідження причин постійного відтворення і функціонування в Україні розгалуженої мережі конвертаційних центрів попри декларовану на найвищому рівні непримириму боротьбу з цим злочинним явищем, гучні результати обшуків і феєричні затримання підозрюваних, вважаємо за доцільне виокремити серед особливостей обстановки вчинення ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів) з використанням конвертаційних центрів кричущі вади правозастосовної практики, які перешкоджають втіленню у життя принципу невідворотності покарання, сприяючи перетворенню боротьби зі злочинами даної категорії на суцільну фікцію, а нашої країни – на єдиний конвертаційний центр.

Так, попри те, що конвертаційний (конверсійний) центр – це стійке злочинне об'єднання, створене з метою заняття злочинною діяльністю під прикриттям і з використанням можливостей офіційно зареєстрованих суб'єктів господарювання для одержання, прямо або посередньо, фінансової або іншої матеріальної вигоди, до кримінальної відповідальності за злочини, вчиненні з використанням останніх, зазвичай притягаються тільки підставні керівники/засновники окремих фіктивних суб'єктів господарювання. А міра їх відповідальності, є радше символічною, ніж спроможною виконати функцію покарання.

Наприклад, результатом викриття конвертаційного центру, до складу якого входило 15 суб'єктів господарської діяльності, з використанням яких у період з 01.01.2008 р. по 30.10.2011 р. було незаконно переведено в готівку 849 млн грн. і 900-м підприємствам-замовникам було надано послуг з незаконного формування податкового кредиту з ПДВ на суму понад 138 млн грн., стало притягнення на підставі вироку Орджонікідзевського районного суду м. Запоріжжя від 31.07.2015 р. одного єдиного громадянина за ч. 3 ст. 28, ч. 2 ст. 205 Кримінального кодексу України до штрафу в розмірі 85000,00 грн. і за ч. 3 ст. 28, ч. 1 ст. 366 КК до штрафу в розмірі 850 грн., зі звільненням від відбуття покарання за ч. 1 ст. 366 КК на підставі ст. 49 КК. Примітно, що свою злочинну діяльність цей «підприємець» продовжив після неодноразового притягнення до кримінальної відповідальності: у 2008 р. за ч. 3 ст. 212 і ч. 3 ст. 358 КК до 5 років позбавлення волі з випробувальним терміном на 1 рік; у 2009 р. – за ч. 3 ст. 212 і ч. 3 ст. 358 КК до 5 років позбавлення волі з випробувальним терміном на 2 роки; у 2012 р. – за ч. 1 ст. 366 КК до штрафу в сумі 510 грн. зі звільненням від відбування покарання у зв'язку із закінченням строків давності, а у 2015 р. – за ч. 2 ст. 27 і ч. 2 ст. 205 КК до штрафу в розмірі 4000 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян зі звільненням від відбування покарання на підставі п. «в» ст. 1 Закону України «Про амністію у 2014 році».

УДК 343.98(477)

ББК 67.9(4УКР)62

3-11

Відповідальний за випуск

В. Ю. Шепітько

3 нагоди 100-річчя від дня народження професора М. В. Салтевського :
3-11 зб. матеріалів круглого столу, м. Харків, 30 жовт. 2017 р. / [відп. за вип.
В. Ю. Шепітько] ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого ; НДІ ВПЗ ім. акад.
В. В. Сташиса НАПрН України. – Харків : Право, 2017. – 128 с.

ISBN 978-966-937-305-2

До збірника матеріалів круглого столу ввійшли тези доповідей і повідомлень, які були предметом обговорення учасників круглого столу «3 нагоди 100-річчя від дня народження доктора юридичних наук, професора, Заслуженого діяча науки і техніки України М. В. Салтевського», який було проведено у м. Харкові 30 жовтня 2017 р. в НАПрН України.

Матеріали круглого столу можуть становити інтерес для наукових працівників, викладачів, представників правоохоронних органів, суду, експертів, студентів, а також усіх, хто цікавиться науково-практичним доробком видатного вченого-криміналіста М. В. Салтевського, проблемами криміналістики, судової експертології та інших наук кримінально-правового циклу.

УДК 343.98(477)
ББК 67.9(4УКР)62

ISBN 978-966-937-305-2

© Національний юридичний університет ім. Ярослава Мудрого, 2017
© НДІ ВПЗ ім. академіка В. В. Сташиса НАПрН України, 2017
© Оформлення. Видавництво «Право», 2017